

Puue ja pandeemia

Mõttekoda Praxis uuris,

kuidas on COVID-19 kriisi-olukord mõjutanud puuetega inimesi

ja andis soovitusi tulevikuks.

Lihtsas keeles tekst: MTÜ Vaimupuu

PÕHISÕNUMID

- COVID-19 pandeemia kahjustas puuetega inimeste vaimset tervist.

Inimesed kardavad haigestumist ja piiranguid,

ja sellega seotud elu-muutusi.

Hirm ja mure põhjustavad

ärevust ja masendust – vaimse tervise probleeme.

- Piirangute ajal halvenes puuetega inimeste ligipääs infole, teenustele (arsti-abi, taastus-ravi, rehabilitatsioon) ja kaupadele.

Teenused kolisid interneti.

Sellest oli vähe kasu nendele, kes ei kasuta arvutit.

- Piirangute ajal on eri-vajadustega laste vanematel elu keerulisemaks läinud.

Eriti raske on nendel, kes kasvatavad erivajadusega last üksi,

samal ajal peavad käima tööl või koolis,

või kellel on mitu last.

- Kriisi alguses ei osatud kohe näha, kui palju võivad puuetega inimesed vajada lisa-abi.

Alles aja jooksul loodi eri-toetused ja puude automaatne pikenemine.

Lisati ka erandid siseruumides kogunemise piirangutele.

Ekspertide meelest oli arvestatud eri-vajadustega.

Puuetega inimesed olid olukorraga vähem rahul kui eksperdid.

- Kriisi ajal edastatud info tekitas segadust.

Räägiti liiga palju viiruse levikust.

Liiga vähe oli juhiseid, mida peab tegema.

Oli vähe kohandatud infot nägemis-, kuulmis- ja intellekti-puudega inimestele.

Puudus info lihtsas keeles ja pilt-info.

- COVID-19 pandeemia mõjus halvasti puuetega inimestele. Töötu-kassa ja Sotsiaal-kindlustus-ameti andmete abil ei saa selle mõju hinnata.

SOOVITUSED

- Et hoida oma kehalist ja vaimset tervist ja saada eluga hakkama, vajavad puuetega inimesed ravi-, rehabilitatsiooni- ja tugi-teenuseid.

Puuetega inimesed peavad saama neile vajalikke teenuseid ka kriisi ajal.

- Esma-tarbe-kaupu müüvad e-poed peavad olema kätte-saadavad puuetega inimestele. Pimedad inimesed vajavad ostude tegemiseks ekraani-lugejaid.

Euroopa Liit näeb ette, et e-poed peavad muutuma ligi-pääsetavaks 2025. aastaks.

- Inimeste vaimset tervist tuleb rohkem toetada. Teenuseid pakutakse arvuti või telefoni kaudu, need peavad arvestama eri-vajadustega.

Vaeg-kuuljatel on mugavam suhelda kirja teel. Pimedad vajavad ekraani-lugejat. Inimesed, kes ei oska arvutit kasutada, peavad saama teenuseid kohtudes või telefoni teel.

- COVID-19 pandeemia ajal tuleks puuet automaatselt pikendada.
- COVID-19 testimine ja vaksineerimine peab toimuma hoonetes, mis on ligi-pääsetavad eri-vajadustega inimestele, ka liikumis-puudega inimestele ja pimedatele.

Vaeg-kuuljaid peaks vaksineerima kutsuma tekst-sõnumi abil.

Inimesi, kes ei oska arvutit kasutada, saab vaksineerima kutsuda telefoni teel või televisiooni, raadio ja kirjutava meedia abil.

- Eri-vajadustega laste vanemad vajaksid tööruume, rahalist tuge ja lisapuhkust.

Abi ja toetust peavad saama ka inimesed, kes ei saa käia tööl, kuna hooldavad puudega pere-liiget, kui päeva-keskused on kinni.

- Oluline ametlik info haiguse, vaksineerimise, piirangute ja toetuste kohta peab olema edastatud nii, et puuetega inimesed saaksid info kätte.

Tuleb arvestada inimeste erivajadustega.

Eesti Televisiooni uudised peaksid olema alati subtiitritega.
Kuna puudeid on erinevaid, tuleb info edastamiseks kasutada samal ajal erinevaid viise.

- Inimesed vajavad infot piirangute kohta ja käitumise juhiseid. Abiks oleksid lühikesed telesaated vaimse tervise teemadel.
- COVID-19 pandeemia ajal, uute juhiste loomisel, tuleb kaasata puuetega inimesi, et saaks paremini nende eri-vajadustega arvestada.
- Mais 2021 algaval laiemal vaksineerimisel võiks arvestada nende inimestega, kellel on raske iga-päeva-eluga toime tulla.
- Mõnel juhul on raske soovitusi anda.

Kõiki teenuseid ei saa pakkuda kontakti-vabalt.
Näiteks, kui kõnetu puudega inimene vajab raviks või rehabilitatsiooniks kontakti, siis ta peab seda saama ka kriisi ajal.

Mõnel juhul ei saa Praxis soovitusi anda, kuna kõiki teenuseid ei saa teha kontakti-vabalt.

Täispikk versioon: [Praxise Poliitikaanalüüs](#) COVID-19 sotsiaal-majanduslik mõju: Puue ja pandeemia – COVID-19 kriisi mõju puuetega inimestele ja puuetega laste vanematele, aprill 2021 (Mari-Liis Sepper, Sandra Haugas, Ingeliis Siimsen, Kaupo Koppel. Mõttekoda Praxis, 2021).